

3. Колісник М.К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посібн. / М.К. Колісник. – К. : Вид-во "Кондор", 2007. – 272 с.
4. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методичні заходи та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005.
5. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент : навч. посібн. / О.М. Скібіцький. – К. : Центр навч. літ-ри., 2009. – 568 с.
6. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. / А.Д. Чернявський. – К. : Вид-во МАУП, 2006. – 256 с.

Проскура В.Ф., Шкирта Е.В. О принципах и механизме антикризисного управления предприятием

Рассмотрены понятие и необходимость антикризисного управления, раскрыты основные меры, входящие в механизм антикризисного управления в современных условиях хозяйствования, а также основные принципы, которые влияют на формирование данного механизма. Приведены критерии успешности проведенных антикризисных мер.

Ключевые слова: кризис, антикризисное управление предприятием, принципы и механизм антикризисного управления.

Proskura V.F., Shkyrta E.V. In the reference to the principles and mechanism of anti-crisis management of an enterprise

In the article we consider the concept and necessity of anti-crisis management, the basic steps that make up the mechanism of anti-crisis management in the modern business environment and the principles that affect the formation of this mechanism. And also present the criteria of success of the anti-crisis measures.

Keywords: crisis, crisis management, the principles and mechanism for crisis management.

УДК 339.9 Аспір. Т.Г. Шоломінська¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ВАЛЮТНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО КРАЇН СНД

Проаналізовано особливості взаємодії монетарних політик країн СНД. Досліджено на якому етапі виконання угоди про співробітництво у валютній сфері знаходяться держави-учасниці договору. Запропоновано запровадження можливих механізмів взаємодії монетарних політик, зважаючи на поточний ступінь монетарної кооперації та фінансового розвитку країн-членів СНД.

Ключові слова: ступінь взаємодії монетарних політик, механізми взаємодії монетарних політик, монетарна кооперація, валютне співробітництво, конвергенція макроекономічних показників, таргетування інфляції.

Постановка проблеми. Прискорений розвиток глобалізації засвідчили ХХ-ХХІ ст., що супроводжується регіоналізацією і проявляється у всіх сферах міжнародних відносин, зокрема у сфері монетарної політики через вплив глобалізації на економічне та фінансове середовище, в якому і здійснюється монетарна політика. Співдружність Незалежних Держав (СНД) є цікавим регіоном для дослідження, оскільки тут процес глобалізації майже торкнувся сфери монетарної політики, хоча певні кроки у сторону поглиблення монетарної кооперації все ж були зроблені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям валютно-фінансових інтеграційних процесів у Співдружності Незалежних Держав

приділяють увагу вітчизняні дослідники та вчені з колишнього пострадянського простору, серед яких: О. Буторіна, Г. Коваль та Ю. Долиняк, А. Лібман, А. Румянцев, Н. Федулова та ін. Новим і цікавим для дослідження є регіон СНД і для зарубіжних учених, зокрема: П. Келлер та Т. Річардсон, Ф. Ломберде та Л. Соза, Б. Фріц та Л. Мюліх.

Невирішені частини проблеми. Вчені висвітлюють різноманітні проблеми монетарної кооперації країн регіональних об'єднань. Однак питання механізмів взаємодії монетарних політик залишається недостатньо вивченим. Також рідко можна зустріти пояснення причин відсутності монетарної кооперації серед країн регіональних об'єднань, які існують вже досить давно, однак успіхів у поглибленні монетарної кооперації не засвідчують.

Метою дослідження є вивчення особливостей валютного співробітництва країн СНД.

Виклад основного матеріалу. Співдружність Незалежних Держав (СНД) створена 8 грудня 1991 р. як господарський, політичний та економічний союз Білорусі, Росії та України. 21 грудня на умовах Алма-Атинської угоди приєдналися ще вісім колишніх республік СРСР: Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан. Серед основних цілей створення СНД названо: співпраця в політичній, економічній, екологічній, гуманітарній, культурній та інших галузях, а також всебічний розвиток держав-членів у рамках єдиного економічного простору, міждержавної кооперації та інтеграції [6]. Наразі, Співдружність Незалежних Держав – регіональне об'єднання держав, яке характеризується кооперацією монетарних політик на рівні проведення зустрічей, семінарів, конференцій, прийняття рішень, в яких йдеться про кооперацію у сфері монетарної політики [9]. Крок у сторону поглиблення монетарної кооперації між країнами СНД було зроблено у 2004 р. з прийняттям Рішення про концепцію співробітництва і координації діяльності держав-учасниць Співдружності у валютній сфері від 15 вересня 2004 р. Рішення підписали Вірменія, Білорусія, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан. Конкретними цілями валютної взаємодії держав-учасниць СНД у цьому Рішенні були такі: досягнення повної конвертованості національних валют, координація заходів у галузі політики валютного курсу, створення надійної та ефективної системи грошових переказів громадян держав Співдружності. У перспективі природною метою взаємодії у валютній сфері названо "...створення зацікавленими державами загального валютного простору на основі координації економічної, грошово-кредитної, валютної та бюджетної політики". Перехід до узгодженої валютної політики здійснюється поетапно. І етап – 2004-2006 рр. реалізується в умовах досить стійкого економічного зростання в державах Співдружності, оформлення внутрішнього спільного ринку товарів шляхом завершення формування зони вільної торгівлі, усунення митних бар'єрів і відносної стабілізації валют [4]. Цього ж звичайно ми не спостерігали в зазначений період. II етап – 2006-2010 рр. здійснюється в умовах істотного вирівнювання в державах Співдружності відомих показників конвергенції: відношення дефіциту державного бюджету до ВВП, відношення зовнішнього боргу до ВВП, рівня інфляції, ставки рефінансування [4]. Якщо в дійсності умови не відповідають

¹ Наук, керівник: доц. Я.Я. Питула, канд. фіз.-мат. наук

зазначеним, тоді даремно говорити про виконання цілей поставлених на цей період. Ми можемо перевірити наявність необхідних умов, простеживши конвергенцію зазначених вище показників для країн, які підписали це Рішення плюс Україна. Отже, для другого періоду, а саме 2006-2010 рр. ми простежили динаміку основних показників конвергенції.

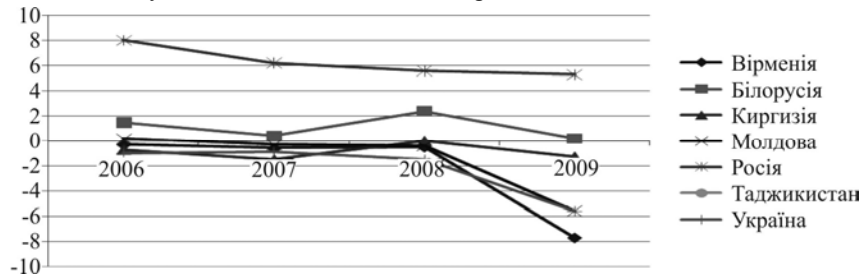

Рис. 1. Відношення дефіциту платіжного балансу до ВВП, %
(побудовано на основі даних Світового банку [10])

Як бачимо з рис. 1., конвергенція була вищою до 2008 р., після 2008-го вона дещо зменшилася, хоча для України, Молдови, Вірменії майже не змінилася. У Росії можемо спостерігати високу частку профіциту платіжного балансу, чим вона значно відрізняється від інших країн об'єднання.

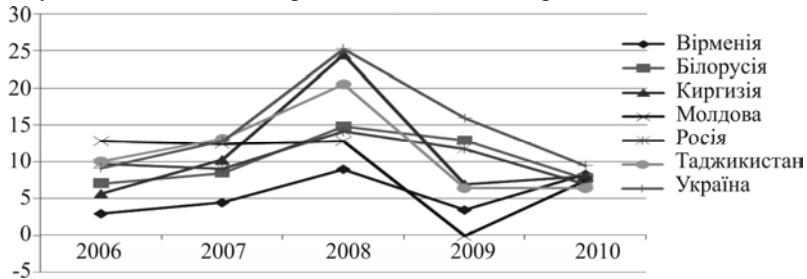

Рис. 2. Показник інфляції (споживчі ціни), %
(побудовано на основі даних Світового банку [10])

Тут ми можемо явно спостерігати наявність конвергенції показника інфляції, яка прискорилась з другої половини 2009 р. Це могло стати результатом руху курсу монетарних політик країн до режиму монетарної політики.

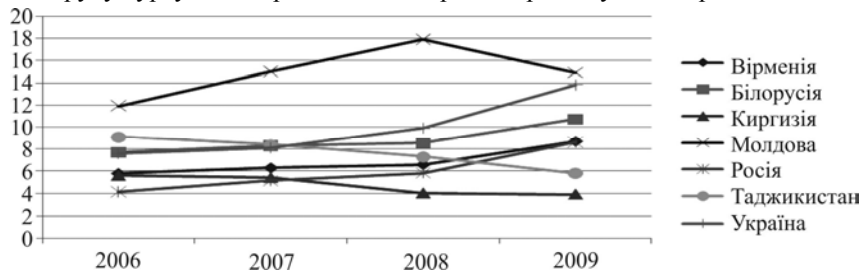

Рис. 3. Ставка рефінансування, %
(побудовано на основі даних Світового банку [10])

Цікаво, що процес конвергенції ставки рефінансування, найосновнішого інструменту монетарної політики, можемо простежити лише між чотирма країнами: Росією, Білорусією, Вірменією та Україною. Це може свідчити про те, що ці країни у проведенні монетарної політики найбільше наблизилися до режиму таргетування інфляції, ніж інші країни СНД.

Загалом можемо сказати, що умова конвергенції найосновніших показників виконується частково. Повне її виконання було б скоріше ідеальним варіантом. В умовах глобалізованої економіки, нестійкості економічних та фінансових систем головних її гравців, виконання цієї умови є скоріше рідкісним явищем, хоча й важливим для успішної валютної співпраці. Про відповідність інших необхідних умов, а саме: розвитку і підвищення стійкості національних систем господарського законодавства, збалансованості внутрішніх валютних і фондових ринків, можемо сказати, що їх виконання залежить не стільки від створення відповідних умов, скільки від волі та готовності представників держав до поглиблення валютної співпраці. Наразі, очевидним є те, що об'єднання відстає від виконання зазначених умов, що може свідчити про нерішучість представників держав до поглиблення валютної та монетарної співпраці. І, нарешті, III етап – 2010-2017 рр., тобто період, в якому ми зараз перебуваємо, реалізується в період, коли всі держави-учасниці СНД увійдуть у фазу стабільного економічного зростання, завершать реформи у сфері економіки, погоджують між собою основні параметри економічної політики [4]. Зважаючи на реалізацію умов, очевидним є те, що Співдружність явно відстає від встановлених термінів і за термінами виконання умов знаходиться на першому етапі.

Незважаючи на відсутність виконання необхідних умов для поглиблення Співпраці у валютній сфері, будь-яких механізмів взаємодії монетарних політик, не залишилося поза увагою країн СНД питання створення валютного союзу – найвищої форми взаємодії монетарних політик. Поштовхом до порушення цього питання міг бути розвиток інтеграційних процесів у Європі. Російська сторона прагнула створити так звану зону рубля нового типу (переговори щодо цієї проблеми почалися у травні 1993 р.), але країна пропонувала для партнерів неприйнятні умови, внаслідок чого цей проект не став реальністю [7, с. 84]. У попередніх наших працях ми розглянули валютну політику основного торговельного партнера Росії – Білорусі, і побачили, що прив'язка до російського рубля, яка здійснювалась на початку формування монетарної політики країни, швидко була замінена на прив'язку до стійких валют. Щодо тенге, національної валюти Казахстану, то вона жодного разу не мала прив'язки до російського рубля. Те саме стосується і української гривні [3]. Загалом, перетворення національної валюти в резервну – складний процес. Зарубіжні партнери повинні відчувати потребу в новому платіжному засобі, проявити довіру, повинно відбутись насичення валютного обороту цією грошовою одиницею, проявитись її перевага над іншими засобами міжнародних розрахунків. Натомість, на наш розсуд, для цих країн доцільно було б на цьому етапі виробити механізми взаємодії монетарних політик та перейти до монетарної координації. Тим більше, що робляться певні кроки до поглиблення валютної кооперації, значення якої з часом буде тільки зростати

через утворення зони вільної торгівлі країнами СНД. Які ж механізми взаємодії монетарних політик могли б бути доцільними для СНД?

Як можливий варіант можна було б розробити критерії конвергенції на зразок маастрихтських. Дослідження показують, що саме маастрихтські критерії для країн перед їх вступом до СС сприяли більшій конвергенції макроекономічних показників, ніж після вступу цих країн в об'єднання з виконання цих критеріїв. Одним із найголовніших маастрихтських критеріїв є скорочення дефіциту платіжного балансу до 3 % ВВП [1]. Навряд чи досягнення такого значення показника є реальним, а головне доцільним для країн СНД. Навіть якщо країни Співдружності все ж таки вирішили створити валютний союз і привести свої макроекономічні показники до єдиних параметрів, то насамперед ці критерії повинні відповідати специфіці перехідної економіки, і відразу довелось б створити рестрикційний апарат, на зразок Пакту стабільності в СС.

Курсовий коридор, на наш погляд, також не буде ефективним в умовах сучасного СНД. Адже на цей момент для СНД характерні двосторонні, а не багатосторонні торгові потоки. Тому багатостороння прив'язка валютних курсів не принесе достатньо вигод. Тим більше, витрати на підтримку коридору, де брали б участь одразу декілька країн, будуть величезними. Окрім цього, валюти країн СНД є порівняно слабкими та слабоконвертованими.

На наш погляд, односторонні валютні інтервенції були б ефективним механізмом валютного співробітництва в СНД. Цей механізм використовують країни АСЕАН (ASEAN Swap Arrangement) [8]. Кредити надаються під відсотки і під заставу державних цінних паперів на термін від 90 днів до двох років. Ця ініціатива – усічена і більш м'яка форма європейської "валютної змії": кредитні лінії для проведення інтервенцій існують самостійно – без валютного коридору, введення якого наклало б занадто жорсткі зобов'язання на країни. Схожий механізм односторонніх інтервенцій, при яких кожна країна захищає свою валюту без будь-яких колективних зобов'язань, може бути без великих зусиль створений в СНД.

Двосторонні кредити своп для проведення інтервенцій були б для СНД, на нашу думку, також корисні. В АСЕАН вперше таку угоду було укладено в 1977 р. Зміст її полягає у тому, що кожна зі сторін готова видати інший доларовий кредит в обмін на національну валюту позичальника. У СНД цілком може працювати подібна схема. Банк Росії, а також, можливо, центральні банки Казахстану й України могли б оформити кредитні лінії з іншими учасниками Співдружності, що значно скоротило б ймовірність різкого падіння курсу їх національних валют у разі непередбачених обставин. Така схема була б вигідною для всіх і дала б змогу нашим країнам реально просунутися шляхом валютної інтеграції. До речі, саме тут згодились б особливі критерії, тільки не конвергенції, а скоріше бюджетної дисципліни, що ставлять розмір і умови кредитування в залежність від стану державних фінансів.

Зняття валютних обмежень можливо в будь-якій групі країн, особливо якщо їхні фінансові ринки знаходяться приблизно на одному рівні розвитку, що справедливо для СНД. Більшість країн Співдружності приєдналися до

статті VIII Угоди МВФ, і їх валюти де-юре є конвертованими [2]. Тепер головне завдання – досягнення максимально повної фактичної конвертованості за поточними операціями, а також введення щоденних ринкових котирувань обмінних курсів національних валют країн СНД. На це прямо зазначено в "Концепції співробітництва та координації діяльності держав-учасників Співдружності у валютній сфері", затвердженій Радою глав-урядів СНД 15 вересня 2004 р. [4].

Висновки. Наявною є тенденція до формування єдиних правил проведення монетарної політики країнами СНД, тобто рух у сторону повномасштабного таргетування інфляції в розглянутих країнах, і навіть простежується процес конвергенції окремих макроекономічних показників. Однак умови договору про валютне співробітництво країн-членів СНД, який міг би стати основою для переходу до координації монетарних політик, виконуються частково або й зовсім не виконуються, що є перешкодою для подальшого успішного валютного співробітництва. Тому, на наш погляд, утворення валютного союзу, як вищої форми монетарної взаємодії, і запровадження єдиної резервної валюти у вигляді російського рубля у найближчому майбутньому є неможливим. Натомість, країнам варто було б на цьому етапі розробити механізми взаємодії монетарних політик, зважаючи на рівень їх економічного та фінансового розвитку. Такими, на нашу думку, можуть бути: односторонні валютні інтервенції, двосторонні кредити своп та зняття валютних обмежень.

Література

1. Копенгагенські критерії членства в Європейському Союзі: інформаційно-аналітична довідка // МЗС України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/19083.htm> (9.01.2012).
2. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду: Міжнародний документ від 22.07.1944 № 995-921. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_921/page2 (10.01.2012).
3. Шоломінська Т. Ступені взаємодії монетарних політик / Т. Шоломінська // Вісник Хмельницького національного університету : наук. журнал. – Сер.: Економічні науки. – Хмельницький : Вид-во ХНУ. – 2010. – Т. 2(152), № 3. – С. 162-166.
4. Решение о Концепции сотрудничества и координации деятельности государств-участников Содружества в валютной сфере: Документ № 997_771, редакція від 15.09.2004. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.zakonrada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_771 (9.01.2012).
5. Содружество независимых государств: история создания и цели. Справка // РIANовости. [Электронный ресурс]. – Доступный з http://www.ria.ru/osetia_spravki/20080813/150339058.html (10.01.2012).
6. Устав Содружества Независимых Государств. – Минск, 1993. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.tarasei.narod.ru/kodeks/q2.txt> (10.01.2012).
7. Федулова Н. Содружество Независимых Государств – 15 лет спустя / Н. Федулова // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2006. – № 12. – С. 82-91.
8. Borensztein E. Asian Financial Integration: Trends and Interruptions / E. Borensztein, P. Eoungani // IMF Working Paper № 11/4. – 2011. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.imf.org/external/pubs/ft/.../wpl104.pdf> (13.01.2012).
9. Fritz B. Monetary Coordination Involving Developing Countries: The Need for a New Conceptual Framework: New Issues in Regional Monetary Coordination / B. Fritz, M. Metzger // Palgrave Macmillan. – 2006. – P. 3-25.
10. Economic Indicators // The World Bank. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.data.worldbank.org/indicator> (14.01.2012).

Шоломинская Т.Г. Валютное сотрудничество стран СНГ

Проанализированы особенности взаимодействия кредитно-денежных политик стран СНГ. Исследовано на каком этапе выполнения соглашения о сотрудничестве в валютной сфере находятся государства-участники договора. Предложено введение возможных механизмов взаимодействия кредитно-денежных политик, учитывая текущую степень кредитно-денежного взаимодействия и финансового развития стран-членов СНГ.

Ключевые слова: степень взаимодействия кредитно-денежных политик, механизмы взаимодействия кредитно-денежных политик, кредитно-денежное взаимодействие, валютное сотрудничество, конвергенция макроэкономических показателей, таргетирование инфляции.

Sholominska T.G. Currency cooperation between CIS countries

The article analyzes the degree of cooperation between monetary policies of the CIS countries. The stage of implementation of agreement on cooperation in the monetary sphere between participating states is investigated. Possible mechanisms of monetary policy cooperation due to the current level of monetary cooperation and financial development of CIS member-states are proposed.

Keywords: level of monetary policy cooperation, the mechanisms of monetary policy cooperation, monetary cooperation, exchange rate coordination, convergence of macroeconomic indicators, inflation targeting.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ

УДК 005.52:[338.46:004.78]:658

**Проф. О.В. Оліфіров, д-р екон. наук;
ст. викл. О.І. Ликова – ДонНУЕТ**

АНАЛІЗ АУТСОРСИНГУ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз аутсорсингу інтернет-технологій торговельного підприємства. Запропоновано перелік інтернет-ресурсів для бізнесу. Визначено поняття аутсорсингу інтернет-технологій. Сформульовано та описано основні функції супроводження веб-сайту підприємства, що можуть бути передані на аутсорсинг стороннім спеціалізованим компаніям.

Ключові слова: аутсорсинг інтернет-технологій торговельного підприємства, функції супроводження веб-сайту.

В умовах розвитку інформаційного суспільства системний підхід до управління підприємством передбачає застосування новітніх управлінських технологій, однією з яких є аутсорсинг. У сучасній науковій літературі та публікаціях є безліч визначень терміна "аутсорсинг". Це пов'язано з тим, що це поняття досить нове і є таким, що динамічно розвивається. Термін "аутсорсинг" (англ. – "outsourcing") походить від англійського "outside resource using" – використання зовнішніх ресурсів/джерел. Можна сказати, що аутсорсинг – це бізнес-технологія, що передбачає передачу підприємством непрофільних функцій і робіт разом із відповідальністю за результат виконання цих робіт стороннім спеціалізованим компаніям [1].

Основними етапами реалізації стратегії аутсорсингу є [2]:

1. Прийняття рішення про аутсорсинг і розроблення концепції. На цьому етапі необхідно визначити функції, які передаються сторонній компанії-виконавцю.
2. Вибір партнера з аутсорсингу і укладення договору про надання послуг сторонньою організацією.
3. Супроводження процесу виконання сторонньою організацією функцій, переданих їй на аутсорсинг.

У сучасній вітчизняній і західній економічній літературі достатня кількість наукових робіт, в яких розглянуто питання аутсорсингу. Це наукові дослідження таких авторів, як П. Готтшальк, Е. Спарроу, Б. Анікін, Д. Михайлов [1-3, 5]. Проте питання, пов'язані з процесами аутсорсингу інформаційних технологій у частині аутсорсингу інтернет-технологій, потребують подальшого більш глибокого вивчення та аналізу.

Аутсорсинг інформаційних технологій передбачає передачу сторонній організації повністю або частково функцій, пов'язаних з інформаційними технологіями підприємства, а саме: управління інформаційними системами, обслуговування мережевої інфраструктури, розміщення корпоративних баз даних на серверах спеціалізованих компаній і т. ін. [3, 5] Зазначимо, що це поняття містить в собі достатньо різноманітний спектр та обсяг послуг, тому іс-